

M E S N E D

İlahiyat Araştırmaları Dergisi
The Journal of Theological Studies

ISSN 2667-7075 | e-ISSN 2687-3605

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/mesned>

Cilt/Vol. 14, Sayı/Issue 2, Aralık/December 2023

Sempozyum Değerlendirmesi

İslam ve Yorum VII (Cumhuriyetin 100. Yılında Türkiye’de Din ve Hayat) Sempozyumu (26-28 Ekim Malatya)

Symposium Evaluation

Islam and Interpretation VII (Religion and Life in Turkey on the 100th Anniversary of the Republic) Symposium (26-28 October Malatya)

Doi: 10.51605/mesned.1395691

İbrahim Celil ÖZENDİ

0009-0005-5363-6664

i-celil_44@hotmail.com

Eğitim Görevlisi, Diyanet İşleri Başkanlığı, Elâzığ/Türkiye

Lecturer, Presidency of Religious Affairs, Elâzığ/Türkiye

Rapor	Report
Geliş Tarihi: 24.11.2023	Date of Submission: 24.11.2023
Kabul Tarihi: 27.12.2023	Date of Acceptance : 27.12.2023
Yayın Tarihi: 31.12.2023	Date of Publication: 31.12.2023
Benzerlik Taraması: Evet, Turnitin	Plagiarism Checks: Yes, Turnitin
Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.	Conflicts of Interest: The author(s) has no conflict of interest to declare.
Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.	Grant Support: The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.	Ethical Statement: It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BYNC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.	Copyright & License: Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Atıf/Citation: ÖZENDİ, İbrahim Celil. “İslam ve Yorum VII (Cumhuriyetin 100. Yılında Türkiye’de Din ve Hayat) Sempozyumu (26-28 Ekim Malatya) /Islam and Interpretation VII (Religion and Life in Turkey on the 100th Anniversary of the Republic) Symposium”. *Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi/The Journal of Mesned of Theological Studies (26-28 October Malatya)*, (Aralık 2023-2): 126-132.

İslam ve Yorum VII (Cumhuriyetin 100. Yılında Türkiye’de Din ve Hayat) Sempozyumu (26-28 Ekim Malatya)

İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından her yıl düzenlenen ve bir gelenek haline gelen İslâm ve Yorum Sempozyumlarının VII.’si “Cumhuriyetin 100. Yılında Din ve Hayat” teması ile 26 Ekim 2023 tarihinde İnönü Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezinde Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Ali Erbaş’ın video konferansı ile başladı. İnönü Üniversite rektörü Prof. Dr. Ahmet Kızılay, açılış konuşmasında dinin, insanlık tarihinde hem kişisel hem de toplumsal düzeyde büyük bir rol oynamış evrensel bir olgu, her toplum ve her dönemde, insanların düşünce, davranış ve ahlaki değerlerini etkileyen bir gerçeklik, insanların yaşamlarına anlam katan ve onları erdemli kılmayı amaçlayan bir referans kaynağı olduğunu vurguladı. Kızılay, konuşmasında dinin sadece bireylerin içsel inançlarıyla sınırlı değil, aynı zamanda toplumsal hayatı da düzenlemeyi hedeflediğini, kişisel inançların ötesinde dinin toplumsal yaşamı etkilediğini, bu etkinin kültür, sanat, siyaset, ekonomi ve hukuk gibi birçok alanda kendini gösterdiğini, dinin bir bütün olarak toplumun zihniyet yapısını doğrudan etkilediği ifade etti.

Protokol konuşmalarından sonra sempozyum bir panel ile devam etti. Moderatörlüğü İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Mehmet Kubat tarafından yürütülen panelde Prof. Dr. Yasin Aktay, Prof. Dr. Recep Kaymakcan ve Dr. Necdet Subaşı panelist olarak birer sunum yaptı. Panelin açılışında bir konuşma yapan Prof. Dr. Mehmet Kubat, İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından düzenlenen ve bir gelenek haline gelen İslâm ve Yorum Sempozyum serilerinde her yıl farklı temaların seçildiğini, bu yıl VII.’si düzenlenen İslam ve Yorum Sempozyumu’nun temasının “Cumhuriyetin 100. Yılında Din ve Hayat” olarak belirlendiğini, sempozyumun yurt içinden ve yurt dışından katılan bilim insanlarının katkılarıyla zengin bir içeriğe ulaştığını, ele alınan konularda Türkiye'nin 100 yıllık zengin din ve hayat tecrübesini derinlemesine incelendiğini, geleceğe yönelik vizyonlar keşfedilmeye çalışıldığını belirtti.

Sempozyum açılış konuşmalarından ve icra edilen panelden sonra cuma ve cumartesi günleri dörder olmak üzere sekiz oturum şeklinde online olarak devam etti. Sempozyumda her bir oturum A-B-C şeklinde gruplara ayrıldı. Böylece toplamda yirmi dört oturum gerçekleştirilmiş oldu. Bu oturumlarda yurt içinden ve dışından yüzden fazla bilim insanı “Din, Hayat ve Toplum”, “Din, Hayat ve Eğitim”, “Din, Hayat ve Felsefe”, “Din, Hayat ve Siyaset”, “Din Hayat ve İnanç”, “Din, Hayat ve Hukuk”, “Kur'an Din ve Hayat”, “Hadis Din ve Hayat”, “Hukuktan Medeniyete Din ve Hayat”, “Din, Hayat, Estetik ve Ahlak” gibi başlıkları altında bildiriler sundular.

Bu bildirilerde Türkiye’nin din ve hayat konusundaki özgün deneyimi değerlendirilirken dinin tarihsel, kurumsal ve kuramsal yönlerine odaklanılarak din ve hayatla ilgili konular tüm yönleriyle ele alınıp tartışıldı. Bu tartışmalar ile Türkiye’nin din ve hayat konusundaki deneyimini anlamak, geleceğe dönük vizyon oluşturmak ve bir perspektif kazandırmak hedeflendi. Din, Hayat ve Toplum başlığı altında dindarlığın kadın bedeni üzerinden sosyolojik okumaları ortaya konulmuş, başörtüsü kullanmayı bırakarak bedenlerinde İslâmî bir gösterge taşımaktan vazgeçmiş olan muhafazakâr kadınların, dindar kimliklerinin sembolik biçimleri ve anlam dünyası ile beden sosyolojisi zemininde karşılık bulma şekillerine odaklanılmıştır. Yine bu başlık altında Hz. Âdem ile Hz. Havva’dan beri kadim bir problem olan eşler arasındaki sorunlar ilahi dinler ekseninde ele alınmış, bu perspektifle erkek ve kadının bazı sorumluluklarına değinilerek temel çözümlere ulaşılmaya çalışılmıştır. Yine

dinlere göre kutsal bir kurum olan ailenin modernizm eksenindeki değişim ve dönüşümü ele alınmıştır. Aynı zamanda sanallaşmayla birlikte dini değerlerin nasıl dönüştüğü üzerine durulmuş İslamiyetin inanç, ibadet ve ahlak alanında getirmiş olduğu birtakım birleştirici değerler vasıtasıyla toplumun ve fertlerin bütünleşmesine yaptığı katkıya dikkat çekilmiştir. Din, Hayat ve Eğitim başlığı altında DKAB ders kitaplarında yer alan ahlak eğitimi üniteleri, içerik analizi yöntemiyle incelenerek; kitaplarda ahlak kavramının tanımı, geliştirilmesi hedeflenen ahlaki ilke ve değerler ve kitaplarda yer alan etkinlikler değerlendirilmiştir. Aynı zamanda manevi danışmanlık kavramının Türkiye’de teorik ve pratik yönleri ele alınmış, manevi danışmanlığın sistemeleşme süreçleri ve eğitimsel temellerine değinilmiştir. Yine bu başlık altında DİB’te çalışan din görevlilerinin yaş, cinsiyet, eğitim vb. değişimler göz önünde bulundurularak öğrenme ve eğitimlerine yönelik eğilimleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Din, Hayat ve Siyaset başlığı altında Bernard Lewis’in Türkiye’nin modernleşme sürecinde geçirdiği toplumsal değişim çerçevesinde din ve demokrasinin konumuna ve geleceğine dair değerlendirmesinin incelemesi yapılmıştır. Aynı zamanda Özal dönemi Türk siyasetinin ve demokratikleşme sürecinin ana unsurlarının ekonomide neoliberalleşme süreci, kişisel hak ve özgürlüklerin genişletilmesi, sivil ve askeri bürokrasinin geriletilecek her alanda sivil yönetimin hâkim kılınmasına çalışılması ve yapılan reformlarla yerel yönetimlerin güçlendirilmesi gibi düşünce ve faaliyetlerin olduğunu belirtilmiştir. Ayrıca Türk siyasi tarihinde Fransız düşünür Roger Garaudy’ye ait “Sosyalizm ve İslamiyet” başlıklı çeviriler ile başlayan İslam ve sosyalizm tartışmasını, İslam ve sosyalizmin bağdaştırılması mümkün mü? İslam ve sosyalizm hakkında hangi bağları kuruyorlar? Kendi fikir dünyaları ile İslami hükümlere bakış açıları nedir? soruları ekseninde değerlendirilmeye çalışılmıştır. Din, Hayat ve Felsefe başlığı altında Cumhuriyet dönemi Türkiye’inde felsefe disiplini müfredatının oluşmasında etkili olan bazı hususlar tespit edilmeye çalışılarak bunun genel olarak felsefe eğitimi ve ilahiyat müfredatıyla ilişkisi üzerindeki etkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda post-seküler çağ olarak adlandırılan içinde yaşadığımız çağda, dinin pragmatik görünürlükleri analiz edilerek din dahil her şeyin pragmatik bir yaklaşımla ele alındığı bu dönemde, dinin, bütüncüllükten ve aidiyet duygusunun olmadığı kurumsal bir görünümünden uzak toplumsal bir yapıya bürünerek metalaştığı vurgulanmıştır.

Kur’an, Din ve Hayat başlığını altında Kur’an bağlamında dinin toplum için lüzumu işlenirken âyetler ışığında mali imkanların güven inşa etme sürecinde katkıları üzerinde durulmuştur. Bu başlık altında aynı zamanda Kur’an’da güvenlik meselesi, İlahiyat Fakültelerindeki tefsir öğretimine dair bir özeleştirici yöneltilmiş ve sınavlar örneğinde tefsir ve mesaj ilişkisi irdelenmiş ve Kur’an kıraatindeki ibadet telakkisi değerlendirilmiştir. Hadis, Din ve Hayat başlığı altında Hz. Peygamber’in örnekliliği üzerinden din ve hayatın ilişkisi hadislerin yeniliklere ve değişime açık olması, ümmetin dinî ve sosyal hayatında Hz. Peygamber’in sünnetinin rolü ve oryantalistlerin sünnet’e saldırılarında bunun etkisi gibi konular ele alınmıştır.

Hukuk’tan Medeniyet’e Din ve Hayat başlığında farklı ülkelerden Türkçe dışındaki dillerde kalem almış bilimsel çalışmalara yer verilmiş, kadın haklarının İslam hukuku, beşerî hukuk ekseninde ele alınarak Türk hukuku ile Cezayir hukuku arasında bir mukayese yapılmıştır. Aynı zamanda modern çağda Türk toplumunda yaşanan değişimler, buna bağlı olarak ortaya çıkan kültürel çeşitlikleri incelenerek Türkiye’de dinin geleceği hakkında analizler yapılmıştır. Din, Hayat ve İnanç başlığı altında Osmanlı Devleti resmi dinî düşüncesini Sünnilik üzerine inşa ettiği için bu dönemde çoğunlukla Eş’arîlik ve Mâturidilik tarafından temsil edilen çizginin görüş ve uygulamaları öncelenirken, Cumhuriyet dönemi mezhep politikasında çoğunlukla “mezhepler üstü” din anlayışı modelinin benimsendiği ifade edilmiştir. Aynı zamanda depremlerin gelenekte ve günümüzde kaderle ilişkilendirilemesi modern zamanlarda hem Batıda hem de İslam dünyasında baş gösteren sekülerleşme ve

dünyevileşme temayülleri bağlamında İslâm'ın dünya ve âhireti birbirine bağlayan holistik yaklaşımı, öğretilen din anlayışlarının sadece zihni kabul düzeyinde kalmaması gerektiği üzerinde durulmuştur. Din, Hayat ve Hukuk başlığı altında din, hukuk ve toplumsal hayat arasındaki ilişki ele alınmış, İslam hukukunun yürürlükten kaldırılmasından 1949 yılına kadar bu alanda kaleme alınan eserler hakkında bilgi verilmiş, medeni hukukta belirlenen süresiz nafaka vermenin olumsuzluklarına dikkat çekilmiş, Türkiye'de aile hayatında yaşanan güncel meselelerle ilgili, Din İşleri Yüksek Kurulu'nun aldığı karar ve verdiği fetvalarla ilgili değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Din, Hayat, Estetik ve Ahlak başlığı altında toplumsal düzeni tesis etme noktasında IV. Murad'ın bazı katı kurallarını ve bunların toplumdaki tesirini incelemiş, XVIII. yüzyılın sonlarıyla XIX. yüzyılın başlarında Kuzey Afrika'da, bugünkü Cezayir'de ortaya çıkan sufi tarikat Ticânîlik'in tarihteki ve günümüzdeki yapısı ele alınmış, İslâm sanat ve estetiğine kaynaklık eden "Allah güzeldir, güzelliği sever" rivayetinin vârid olma zemini, klasik ve modern dönemlerde bu rivayetin nasıl anlaşılıp yorumlandığı ele alınmıştır. Türkiye'nin din ve hayat konusundaki deneyimini anlama ve geleceğe dönük bir vizyon oluşturmaya hedefleyen sempozyumun din ve hayatın kesişim noktasında önemli sorulara cevap vereceği ve geleceğin şekillendirmesinde önemli katkılar sunacağı beklenmektedir.